

KONKURRANSEGRUNNLAGETS DEL II

Avtaledokument for rammeavtale nr. 2019/2104 maskinentreprenørtjenester REØS, Terningmoen, ØLV Grindalsmoen og Løten

1 PARTENE OG DERES REPRESENTANTER

Oppdragsgiver		
Navn:	Organisasjonsnr:	
Staten v/Forsvarsdepartementet v/Forsvarsbygg	975 950 662	
Adresse:		
Representant:	Tlf:	E-post:

Leverandør		
Navn:	Organisasjonsnr:	
Adresse:		
Representant:	Tlf:	E-post:

2 RAMMEAVTALENS OMRÅDE

Geografisk område; REØS – Terningmoen, ØLV Grindalsmoen og Løten.

I tillegg kan lokasjoner i Hamar og Ringsaker benytte avtalen.

3 AVTALEDOKUMENTER

Rammeavtalen består av følgende dokumenter:

1. Rammeavtaledokumentet (dette dokument) med vedlegg A og B
2. Referater og annet materiale fra forhandlinger og oppklarende drøftelser, godkjent av begge parter
3. Leverandørens tilbud
4. Oppdragsgivers konkurransegrunnlag.

Ved motstrid gjelder dokumentene i ovennevnte rekkefølge. Dersom dette ikke løser motstridssituasjonen, skal spesielle bestemmelser gjelde foran generelle.

4 RAMMEAVTALENS VOLUM OG VARIGHET

Rammeavtalen gir oppdragsgiver rett, men ingen plikt til å bestille ytelser som inngår i rammeavtalen av leverandøren. Opplysninger oppdragsgiver har gitt om historisk eller forventet behov, volum, eller prognoser for uttak av ytelser av orienterende art, og er uforpliktende for oppdragsgiver. Om forventet volum kommende 5-års periode, se del I, punkt 4.

Rammeavtalen vil ha oppstart fra 1.10.2019. Signeres kontrakt etter denne datoen vil signeringsdato være oppstartsdato. Rammeavtalen vil ha varighet 2 (to) kalenderår. Forsvarsbygg kan deretter kreve forlengelse av avtalen i inntil (1) ett år pluss (1) ett år, pluss (1) ett år, maksimalt en total lengde på (5) fem år.

5 UTSKIFTNING AV PERSONELL OG UNDERLEVERANDØR(ER)

Leverandøren kan skifte ut tilbudt personell når det foreligger saklig grunn slik som opphør av arbeidsforhold, sykdom o.l. Nye personen skal minimum ha tilsvarende kompetanse som de opprinnelig tilbudte.

Utskiftning av tilbudet underleverandører til annen underleverandør med tilsvarende kompetanse kan skje, men skal på forhånd skriftlig godkjennes av oppdragsgiver.

Varsel om endring av underleverandør sendes på e-post til kontaktperson i Forsvarsbygg oppgitt i kapittel 1 med mindre annet avtales.

6 FULLMAKTSFORHOLD

6.1 Rammeavtale

Hver av partene skal utpeke en representant for oppfølging av rammeavtalen. Representanten skal være kontaktpunktet for alle henvendelser knyttet til rammeavtalen. Partene skal informere hverandre om eventuell utskifting av representanten.

6.2 Avrop

Enhver person som er ansatt hos oppdragsgiver anses å ha fullmakt til å gjøre avrop, med mindre det etter forholdene fremstår som åpenbart at vedkommende ikke har fullmakt til å forplikte oppdragsgiver. Innleide konsulenter kan ikke forplikte oppdragsgiver.

Alle henvendelser knyttet til avrop rettes til leverandørens representant med mindre annen person er oppgitt som kontaktperson. For hvert enkelt avrop avtaler partene særskilt hvem som er deres representant.

7 KOMMUNIKASJON

Skriftlig kommunikasjon kan foregå elektronisk eller ved ordinær post.

8 AVROP

8.1. Avropenes innhold og organisering

Leverandørens ytelser skal være i samsvar med de krav som fremkommer av rammeavtalen, og utføres i henhold til oppdragsgivers oppdragsbeskrivelse ved avropet. Ytelsene skal alltid gjennomføres i henhold til den til enhver tid gjeldende lovgivning.

8.2 Kontraktsvilkår for det enkelte avrop

Det enkelte avrop reguleres av kontraktsvilkårene som fremgår av avtaledokument for avrop, jf. vedlegg A til konkurransegrunnlaget Oppdragsgiver skal ved avrop opplyse hvordan avropet er organisert, og angi hvilke kontraktsvilkår som kommer til anvendelse. Avrop skal formaliseres og bekreftes ved partenes signatur på aktuelt avtaledokument for avrop.

Ved bruk av avtaledokument for avrop ved drift, service og vedlikeholdsoppdrag kan oppdraget i stedet bli spesifisert i innkjøpsordre uten at avtaledokumentet fylles ut og signeres av partene.

Ved større og/eller komplekse avrop kan vedlegg B benyttes som avtaledokument.

Kontraktsvilkårene oppdragsgiver har opplyst skal ligge til grunn for avropet skal i alle tilfelle gjelde. Leverandørens manglende bekreftelse eller signering av avrop fritar ikke leverandøren fra ytelsesplikten iht. rammeavtalen.

8.3 Frister

8.3.1 Meddelelse om avrop ved

Leverandøren plikter å levere de ytelser som omfattes av rammeavtalen etter forutgående avrop fra oppdragsgiver. Avrop kan skje gjennom Forsvarsbyggs innkjøpsportal eller ved en ordinær henvendelse til leverandøren.

Leverandøren skal så snart det er mulig – og senest innen to hverdager - bekrefte mottak av avrop eller forespørsel om prisoverslag/fastpristilbud. Bekreftelsen skal inneholde svar på når forespurt tilbakemelding er klar.

Dersom det mangler opplysninger av betydning for planlegging og gjennomføring av avropet, eller for kalkulering av prisoverslag eller fastpris, skal leverandøren straks varsle oppdragsgiver om dette.

8.3.2 Kostnadsoverslag / estimat / fastpristilbud

Dersom oppdragsbekreftelsen ikke inneholder noe dato for svar på henvendelse skal kostnadsoverslag/estimat/fastpristilbud sende til oppdragsgiver senest innen 10 virkedager fra forespørselen ble sendt fra oppdragsgiver dersom ingen annen senere frist oppgis.

Dagmulkt for å oversitte fristen for å gi kostnadsoverslag er kr 1.000 pr. hverdag.

8.3.3 Leveringstid

Leveringstid følger av avropsbeskrivelse eller prisestimatet/fastpristilbudet. Fremgår det ikke av disse dokumentene er fristen for oppstart av levering innen 3 dager etter mottak av innkjøpsordren. Sanksjonene ved forsinkelse følger av konkurransegrunnlaget del II vedlegg A. Er ingen frister angitt i

oppdragsbeskrivelsen, skal leverandøren være ferdig innen 10 virkedager etter mottak av innkjøpordren. Dersom leverandør trenger lengre frist(er), eller mener at fristen(e) er urimelige må leverandør varsle om dette uten ugrunnet opphold. Av varslet må det fremgå en begrunnelse for forlengelse av frist og forslag til ny leveringsdato.

Fremdriften kan også fastsettes med delfrister. Eget vedlegg med denne informasjonen må da vedlegges oppdragsbeskrivelsen.

8.3.4 Fremdrift

Oppdragsgiver kan fastsette rimelige frister for leverandørens ytelser. Oppdragsgiver kan herunder også fastsette at en eller flere av fristene skal være dagmulktbelagt. Aktuelle frister skal formaliseres i forbindelse med avropet, eller skriftlig på annen måte. Er ingen frister angitt, skal leverandøren påbegynne utførelsen snarest mulig etter avropet, og gjennomføre oppdraget med rimelig fremdrift og uten unødvendige avbrudd.

Leverandøren skal i god tid gjøre oppdragsgiver kjent med hva han behøver av opplysninger, grunnlagsmateriale og beslutninger for å gjennomføre oppdraget, og når dette skal foreligge.

8.4 Priser og betalingsvilkår

Rammeavtalens priser og betalingsvilkår skal legges til grunn ved alle avrop.

8.5 Indeksregulering

Prisene i rammeavtalen kan kreves regulert en gang i året i samsvar med endringer i Statistisk sentralbyrås byggekostnadsindeks for boligblokk, 2000=100 (boligblokk i alt) i tiden fra siste regulering. Regulering kan tidligst kreves når rammeavtalen har løpt i ett år, og med virkning for påfølgende arbeider. Utgangspunkt for første regulering er indekstallet for den måneden tilbudsfristen utløp i.

Krav om indeksregulering får bare virkning for avrop som gjøres senere enn ti dager etter at kravet er mottatt av oppdragsgiver. Dersom det er opprettet elektronisk varekatalog, skal leverandøren oppdatere katalogen ved prisregulering.

Justering av prisene i avrop skal skje i samsvar med kontraktsbestemmelsene for avropet.

8.6 Oppdatering av tilbudte ytelser

Forsvarsbygg kan avtale endringer i rammeavtalens artikkelsortiment. Forsvarsbygg kan ta inn nye produkter, typer og tjenester relatert til disse innenfor mulig utvikling av teknologi under kontraktens varighet.

Leverandøren kan også be om endringer i rammeavtalens artikkelsortiment. Innføring av nye produkter skal forhåndgodkjennes av Forsvarsbygg. Slike anmodninger fremsett til Oppdragsgivers kontaktperson for rammeavtalen.

Ved utskifting som nevnt ovenfor skal det legges et «kost pluss» prinsipp til grunn for fastlegging av pris for de nye produktene. Prisen fremkommer ved at man legger leverandørens tilbudte påslagsprosent på nettopris inn til leverandøren, jf. konkurransegrunnlaget del III pkt. 4.2.1. Ved fastsetting av prisen skal eventuelle rabatter, bonuser og lignende som leverandøren mottar komme Forsvarsbygg til gode.

Leverandør plikter å dokumentere sin nettopris.

8.7 Kostnader og utgifter

Kostnader og utgifter dekkes i samsvar med de forutsetninger og bestemmelser som fremgår av konkurransegrunnlaget del III.

8.8 Fakturering

Fakturering skal skje i samsvar med de bestemmelser som fastsettes for det enkelte avrop.

9 GENERELLE BESTEMMELSER

9.1 Plikt til samarbeid og lojalitet

Partene skal samarbeide lojalt under gjennomføringen av rammeavtalen. De skal i tide underrette hverandre om forhold som de bør forstå vil få betydning for den annen part å kjenne til. Leverandøren plikter straks å varsle oppdragsgiver dersom det oppstår forhold som kan medføre leveransesvikt- eller hindringer. Hvis slik melding ikke gis, kan oppdragsgiver kreve erstattet tap som kunne vært unngått om meldingen var gitt i tide.

Leverandøren skal være uavhengig, og skal gjøre oppdragsgiver oppmerksom på forhold som kan skape interessekonflikt eller på annen måte påvirke gjennomføringen av rammeavtalen eller enkelte avrop.

9.2 Sikkerhetsbestemmelser

Oppdrag underlagt sikkerhetsrestriksjoner

Ref. Del III-D – Administrative bestemmelser

Dersom oppdraget innebærer at entreprenøren får tilgang til eller tilvirker skjermingsverdig informasjon, eller får tilgang til et skjermingsverdig objekt eller infrastruktur, plikter entreprenøren å ivareta krav gitt i, eller i medhold av, lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) med forskrifter.

Entreprenøren må selv dekke utgifter til å oppfylle krav som følger av sikkerhetsloven med forskrifter, hvis ikke noe annet følger av avtalen, sikkerhetsavtalen eller forskrift (se forskrift om sikkerhetsklarering og annen klarering av 20. desember 2018 (klareringsforskriften) § 31).

Entreprenøren er ansvarlig for å påse at sikkerhetsbestemmelser etterleves i egen virksomhet og hos underleverandør som medvirker i anskaffelsen. Overtredelse av sikkerhetskrav vil kunne anses som vesentlig mislighold av entreprenørens kontraktsforpliktelser.

Forsvarsbygg har etter sikkerhetsloven § 4-1 annet ledd et ansvar for å påse at entreprenøren har tilstrekkelig risiko- og sikkerhetsforståelse. Det innebærer at Forsvarsbygg som ledd i oppfølgingen av at entreprenøren oppfyller sine kontraktsforpliktelser vil kunne kontrollere at kravet til forsvarlig sikkerhetsnivå er oppfylt. Entreprenøren skal legge til rette for at Forsvarsbygg kan gjennomføre slik kontroll.

Anleggsleder skal være sikkerhetsklarert for HEMMELIG.
Øvrig personell som skal arbeide på kontrakten må kunne autoriseres.

NATO-arbeider (gjelder kun der dette er uttrykkelig presisert)

I henhold til gjeldende regler kan kun firmaer fra NATO-land være entreprenør/leverandør, herunder også underentreprenør/-produsent. Forbudet gjelder også leverandører av materialer og utstyr.

Entreprenørens bruk av firma/personer/materialer mv i strid med nevnte bestemmelse, regnes alltid som vesentlig mislighold i henhold til NS 8405 pkt 39. Dette er en presisering av NS 8405 pkt 39.

9.3 Adgangskontroll og adkomstmuligheter

Leverandørens personale kan ved enkelte tilfeller få utlevert nøkler/nøkkelkort/adgangskort. Nøkler/nøkkelkort/adgangskort skal oppbevares utilgjengelig for uvedkommende. Tap av nøkler/nøkkelkort/adgangskort må øyeblikkelig meddeles til oppdragsgiver.

Leverandør skal overholde og tilfredsstillende alle offentligrettslige lover og krav som gjelder for bransjen. Personalet skal ha gjennomgått nødvendig opplæring for å utøve sitt virke.

Tjenesteytere skal benytte arbeidstøy som er godkjent av oppdragsgiver og tydelig merket med firmaemblem/logo. Leverandør skal også utstyre personalet med ID-kort med bilde, som skal bæres synlig under arbeidet.

Personalet som arbeider i områder som krever sikkerhetsklarering, skal bære oppdragsgivers adgangskort lett synlig.

Dersom det er nødvendig å tenne lys, åpne vinduer eller dører, låse opp dører etc. for å utføre arbeidet, skal leverandør slukke/lukke etter seg når arbeidet er utført.

9.3.1 Sikkerhetsavtaler

Denne avtalen kan brukes for avrop som er sikkerhetsgradert. Slike avrop skjer av erfaring svært sjelden. Ved behov må da sikkerhetsavtale mellom FB og leverandøren inngås for hver enkelt sikkerhetsgradert anskaffelse (avrop). Sikkerhetsavtalen opphører når avropet er avsluttet.

9.3.2 Autorisasjon

Autorisasjon skal også gjennomføres for alle som skal utføre oppdrag. Dette skjer ved gjennomføring av en autorisasjonssamtale. Samtalene kan foregå i grupper.

9.3.3 Underleverandører

Kravet om sikkerhetsklarering gjelder også for underentreprenører og annen innleid arbeidskraft.

9.4 Reklame/informasjon

Leverandøren forplikter seg til ikke å offentliggjøre noen form for informasjon relatert til rammeavtalen eller det enkelte avrop uten på forhånd å ha innhentet skriftlig godkjenning fra oppdragsgiver.

9.5 Etiske krav

Leverandøren plikter å gjøre seg kjent med og overholde de etiske krav og retningslinjer som Forsvarsbygg har utarbeidet. De etiske kravene og retningslinjene kan leses på www.forsvarsbygg.no/For-leverandører. Oppdragsgiver kan kreve at leverandøren fremlegger etisk egenerklæring hvert år i rammeavtalens varighet.

10 Byggherrens rett til å føre kontroll

10.1 Rett til innsyn

Byggherren, eller eksternt revisor engasjert av byggherren, kan gjennomføre revisjon hos leverandøren og eventuelle underleverandører i perioden fra kontraktsinngåelse til slutfaktura er betalt for å undersøke om kontraktens krav blir oppfylt. Denne adgangen omfatter også kontrakter og dokumentasjon i underliggende ledd. Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

10.2 Pliktig medlemskap i startbank

Leverandøren skal ved kontraktsinngåelse oppgi StartBANK ID eller fremlegge kopi av registreringsbevis fra StartBANK eller tilsvarende leverandørregister som inneholder oppdatert og kontrollert leverandørinformasjon. Leverandøren skal gi leverandørregisteret fullmakt til å innhente SKAV-info (skatte- og avgifts informasjon) i hele kontraktsperioden.

11 Forhold på byggeplassen

11.1 Internkontroll. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)

Entreprenøren skal følge til enhver tid gjeldende arbeidsmiljølov med tilhørende forskrifter, byggherrens SHA-plan og byggherrens eller koordinator anvisninger.

Entreprenøren plikter å ha et internkontrollsystem iht. forskrift om systematisk helse- miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheten. Relevante deler av byggherrens SHA-plan skal innarbeides i, og følges opp gjennom entreprenørens internkontroll. Innarbeidingen skal skje slik at SHA-planens bestemmelser kan identifiseres.

Med mindre annet er avtalt skal all kommunikasjon mellom nøkkelpersoner i prosjektet foregå på norsk. Entreprenøren skal sørge for at arbeidstakerne han og eventuelle underleverandører benytter skal kommunisere på en slik måte at manglende kommunikasjon ikke utgjør en sikkerhetsrisiko, se for øvrig krav i SHA-planen.

Ved brudd på ovennevnte plikter har byggherren rett til å stanse arbeidene i den utstrekning byggherren anser det nødvendig.

Vesentlig mislighold av ovennevnte plikter kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving. Der slikt mislighold består i stadige brudd på pliktene, kan byggherren heve selv om entreprenøren retter forholdet. Byggherren kan på samme måte kreve at entreprenøren skrifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostning for byggherren.

11.1.1 Skade på eiendom og inventar

Leverandør er ansvarlig for å rette opp, utbedre og reparere skader og erstatte ødelagt materiell, f eks på bommer, lyktestolper, kantstein og tilsvarende ifbm utførelse av sitt arbeide. Befaring utføres i etterkant av hver sesong/tiltak.

11.2 HMS kort

Alle arbeidstakere skal, lett synlig, bære HMS- kort utstedt av Arbeidstilsynet. Ordrebekreftelse, søknadsskjema ol aksepteres ikke som HMS-kort.

Arbeidstakere som ikke har slikt HMS-kort, vil bli bortvist fra byggeplassen.

11.3 Timebank

Alle arbeidstakere skal registreres seg ved ankomst og når man forlater byggeplass i timebank der slikt er tilgjengelig. Underleverandører skal også registrere seg. Kostnad ved bruk av timebank bæres av oppdragsgiver.

11.4 Rapporteringsplikt til Sentralskattekontoret for utelandssaker

Kontrakt gitt til utenlandsk leverandør eller underleverandør, og alle arbeidstakere på slik kontrakt, skal rapporteres til Sentralskattekontoret for utelandssaker i henhold til ligningsloven § 5-6.

Leverandøren er ansvarlig for at slik rapportering skjer i hele kontraktskjeden. Leverandøren skal på forespørsel dokumentere at rapporteringsplikten er oppfylt ved kopi av innmeldingsskjema eller kvittering fra Altinn.

Eventuelt ansvar for skatter eller avgifter, gebyrer eller tvangsmulkt ilagt byggherren som følge av at leverandøren ikke har overholdt sine forpliktelser etter dette punktet er leverandørens ansvar og skal betales av ham.

11.5 Krav om faglærte håndverkere

Dersom ikke annet er avtalt skal utførelsen av kontraktsarbeidet skje ved at minimum 40 % av arbeidede timer innenfor bygg- og anleggsgagnene (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk samt anleggsgartnerfaget) samlet utføres av personer med fagbrev, svennebrev eller dokumentert fagopplæring i henhold til nasjonal fagopplæringslovgivning eller likeverdig utenlandsk fagutdanning. Det skal være fagarbeidere i alle ovennevnte fag. Kravet kan også oppfylles ved at arbeidede timer er utført av personer som er under systematisk opplæringen og er oppmeldt etter kravene i Praksiskandidatordningen, jf. opplæringslova § 3-5, eller etter tilsvarende ordning i annet EU/EØS-land. I enkeltpersonforetak uten ansatte gjelder ovenstående krav for eier.

Entreprenøren skal etter kontraktsinngåelsen redegjøre for hvordan kravet vil bli oppfylt, samt jevnlig oversende bemanningsplaner og rapporter som viser oppfylleelsesgraden. Byggherren kan stanse arbeidet dersom det er grunn til å tro at mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren.

11.6 Læringer

Det er et krav at læringer skal delta i utførelsen av kontraktarbeidet. Kravet kan oppfylles av entreprenøren eller en eller flere av hans underentreprenører.

Arbeidstimer utført av en eller flere læringer, jf. opplæringslova § 4-1, skal utgjøre minimum 5 % av arbeidede timer i utførende fag (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk, elektrofag, samt anleggsgartnerfaget) på prosjektet regnet frem til overtakelse.

Utenlandske entreprenører kan oppfylle lærlingekravet ved å benytte læringer som er tilknyttet offentlig godkjent lærlingeordning i Norge eller tilsvarende ordning i opprinnelseslandet. Dersom opprinnelseslandet ikke har en lærlingordning, kan kravet oppfylles ved å benytte praksiselev fra en opplæringsordning i opprinnelseslandet.

Entreprenøren skal ved oppstart, og på anmodning under gjennomføringen av kontraktsarbeidet, sannsynliggjøre at kravene vil bli oppfylt. Hvis ikke annet er avtalt, skal entreprenøren før oppstart på byggeplass levere en bemanningsplan hvor det synliggjøres hvor og når han planlegger å bruke læringer, samt navn og kontaktinformasjon til denne/disse. Byggherren skal varsles om eventuelle avvik fra planen.

Ved kontraktsavslutning skal det fremlegges oversikt over antall lærlingetimer. Timelister skal fremlegges på anmodning.

Dersom arbeidene ikke er egnet for bruk av læringer ut fra arbeidets art og helse, miljø og sikkerhet, kan byggherren tillate at prosentkravene ovenfor fravikes. Entreprenøren anses dessuten å ha oppfylt krav om bruk av lærling dersom ett av unntakene i forskrift om plikt til bruk av lærling i offentlige kontrakter av 17.12.2016 § 9 kommer til anvendelse.

11.6.1 Sanksjoner

Byggherren kan holde tilbake inntil 5 promille av kontraktssummen dersom ovennevnte plikter misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren.

Dersom kravet om 5%, jf. punkt 11.6 annet ledd, ikke er nådd ved overtakelse, ilegges en bot på 5 promille av kontraktssummen. Boten reduseres forholdsmessig dersom arbeidstidene utført av lærlinger utgjør 4% eller mer av arbeidstidene på prosjektet. Boten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse og annen dagmulkt etter kontrakten.

11.7 Krav til lønns og arbeidsvilkår - sosial dumping

Leverandøren er ansvarlig for at egne ansatte, ansatte hos underleverandører (herunder innleide) har lønns- og arbeidsvilkår i henhold til:

- Forskrift om allmenngjort tariffavtale.
- Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter av 8. februar 2008 der denne kommer til anvendelse. På områder som ikke er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal lønns- og arbeidsvilkårene være i henhold til landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje. Med lønns- og arbeidsvilkår menes bestemmelser om minste arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen.

Leverandøren plikter på forespørsel å dokumentere lønns- og arbeidsvilkårene for egne arbeidstakere, arbeidstakere hos eventuelle underleverandører (herunder innleide). Opplysningene skal dokumenteres ved blant annet kopi av arbeidsavtale, lønsslipp, timelister og arbeidsgiverens bankutskrift. Dokumentasjonen skal være på personnivå og det skal fremgå hvem den gjelder.

Lønn og annen godtgjørelse til egne ansatte, ansatte hos underleverandører og innleide skal utbetales til konto i bank. Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

Ved brudd på kravene til lønns- og arbeidsvilkår skal leverandøren rette forholdet. Der bruddet har skjedd hos en underleverandør (herunder bemanningsselskaper) er rettingsplikten begrenset til krav som er fremmet skriftlig innen tre måneder etter lønnens forfallsdato, både for krav som følger av allmenngjort tariffavtale og landsomfattende tariffavtale. De vilkår og begrensninger som følger av lov om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. av 4. juni 1993 § 13 skal gjelde i begge disse tilfellene.

Byggherren har rett til å holde tilbake et beløp tilsvarende ca. to ganger innsparingen for arbeidsgiveren. Tilbakeholdsretten opphører så snart retting etter foregående ledd er dokumentert. Vesentlig mislighold av lønns- og arbeidsvilkår hos leverandøren kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving, selv om leverandøren retter forholdene. Dersom bruddet har skjedd i underleverandørleddet (herunder bemanningsselskaper), kan byggherren på samme måte kreve at leverandøren skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for byggherren.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

12 Bruk av underentreprenører, herunder innleid arbeidskraft

Leverandøren kan ikke, uten byggherrens skriftlige samtykke, ha flere enn to ledd underentreprenører i kjede under seg. Vesentlig mislighold som ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren, kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving.

Leverandørens bruk av enkeltpersonforetak skal begrunnes skriftlig. Bruk av bemanningsselskap skal varsles byggherren og er underlagt arbeidsmiljøloven, herunder kravet om likebehandling i § 14-12a. Byggherren kan bare nekte bruk der han har saklig grunn.

Ved inngåelse av kontrakter om underentreprise som overstiger en verdi på kr 500.000 eks. mva skal leverandøren innhente skatteattest, jf. forskrift om offentlige anskaffelser. Fra underentreprenører med forretningsadresse i andre EØS-land enn Norge, skal det innhentes tilsvarende attest. Leverandøren skal på forespørsel fra byggherren fremlegge skatteattesten.

Dersom attesten ikke fremlegges eller viser restanser som ikke er ubetydelige, kan byggherren kreve at underentreprenøren skiftes ut uten omkostninger dersom forholdet ikke rettes innen en rimelig frist, gitt ved skriftlig varsel.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

13 TVISTELØSNING

Dersom annet ikke avtales, skal tvister som oppstår som følge av rammeavtalen eller det enkelte avrop avgjøres ved rettergang for de ordinære domstoler.

14 SIGNATUR

Dette avtaledokumentet er utferdiget i 2 eksemplarer, ett til hver av partene.

Dato: _____	Sted: _____	Dato: _____	Sted: _____
Forsvarsbyggs underskrift		Tjenesteyters underskrift	
   <hr/>		 <hr/>	
<i>Navn</i>		<i>Navn</i>	
<i>Stilling</i>		<i>Stilling</i>	